

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 2) ความแตกต่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมือง เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยวิเคราะห์ ในการวิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วยแบบแผนของการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับดำเนินการวิจัยให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพผู้วิจัยจึงได้กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดเตรียมโครงการ เป็นการจัดเตรียมโครงการ ศึกษา สภาพปัญหาในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จากเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ ปัญหา วรรณกรรม รวมถึงงานวิจัยหรือรายงานหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและออกแบบงานวิจัยตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอขอความเห็นชอบในการจัดทำโครงร่างงานวิจัย เพื่อขออนุมัติโครงร่างวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอนดำเนินการวิจัยโดยผู้วิจัยจัดสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการวิจัย ทดสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ในขั้นตอนที่หนึ่งไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการตรวจสอบวิเคราะห์และแปลผลวิเคราะห์ข้อมูล เขียนรายงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนเสนอรายงานผลการวิจัยต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์เสนอแนะ จัดพิมพ์และส่งรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยบรรลุจุดประสงค์ตรงตามขั้นตอนจึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วยแบบแผนของการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีแผนแบบการวิจัยในลักษณะ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ตรวจสอบสภาพตามที่เป็นจริง โดยไม่มีการทดลอง (the one shot, non-experimental case study design) ซึ่งเขียนแผนผังได้ดังนี้

เมื่อ	R	หมายถึง	ตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่ม
	X	หมายถึง	ตัวแปรที่ได้ศึกษา
	O	หมายถึง	ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 131 โรงเรียน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้อำเภอเมืองจำนวน 60 โรงเรียน

ตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีเขต 1 จำนวน 45 โรงเรียน ซึ่งได้จากการเปิดตาราง เครีจี่และมอร์แกน (Krecie & Morgan) ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งสถานศึกษาโดยใช้เกณฑ์ของสถานศึกษา ของสำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538 : 13) สถานศึกษาขนาดเล็ก นักเรียนไม่เกิน 120 คน สถานศึกษาขนาดกลาง นักเรียนตั้งแต่ 121 – 300 คน สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป โดยมีสถานศึกษาขนาดเล็ก 13 โรงเรียนขนาดกลาง 28 โรงเรียนขนาดใหญ่ 19 โรงเรียน

ขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างสถานศึกษา ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างสถานศึกษาโดยการสุ่มตามสัดส่วน ตามขนาดสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาดังนี้ สถานศึกษาขนาดเล็ก 9 โรงเรียน สถานศึกษาขนาดกลาง 22 โรงเรียน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ 14 โรงเรียน รวมตัวอย่างทั้งหมด 45 โรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลในแต่ละสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ผู้ช่วยผู้บริหารหรือครูวิชาการ 1 คน และครู 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 180 คน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงประชากร ตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	ประชากร				ตัวอย่าง				ผู้ให้ข้อมูล			
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม
อำเภอเมือง	13	28	19	60	9	22	14	45	36	88	56	180

ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐาน และตัวแปรที่ศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน
2. ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ตามแนวคิดทฤษฎีของ บาส (Bass) และ อโวลีโอ (Avolio) ประกอบด้วย

2.1 ภาวะผู้นำแลกเปลี่ยน หมายถึง ผู้นำที่มีความสามารถใช้คุณลักษณะที่สำคัญในการบริหารงาน ได้แก่ การให้รางวัลตามสถานการณ์ และการบริหารแบบวางเฉย ดังนี้

2.1.1 การให้รางวัลตามสถานการณ์ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้ชักจูงใจผู้ตามให้ทุ่มเทความพยายามเพื่อทำงานให้สำเร็จ ผู้นำใช้การให้รางวัลเพื่อส่งเสริมให้ผู้ตามยอมรับในบทบาทของตนเอง สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ตาม และส่งเสริมให้ยอมรับในบทบาทต่อไป ผู้นำต้องประเมินความต้องการและบอกวิธีทำงาน และบอกว่าผู้ตามทำงานสำเร็จ ผู้นำจะให้รางวัลตามที่ผู้ตามต้องการ ผู้นำแบบแลกเปลี่ยนประเภทนี้พบว่ามีประสิทธิภาพแม้ไม่มากเท่ากับแบบอื่นๆ

2.1.2 การบริหารแบบวางเฉย หมายถึง การที่ผู้นำจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวจนกว่าจะมีความผิดพลาดเกิดขึ้น จึงเข้าไปแก้ไข ซึ่งอาจให้แรงเสริมทางลบ หรือการลงโทษการบริหารแบบวางเฉยมีความจำเป็นในสถานการณ์หนึ่งๆ

2.2 ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ หมายถึง ผู้นำที่มีความสามารถใช้คุณลักษณะที่สำคัญในการบริหารงาน ได้แก่ การใช้บารมี การคล้อย การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล การกระตุ้นการใช้ปัญญา เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ประกอบด้วย

2.2.1 การใช้บารมี หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการทำให้ครุเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ยอมรับ ศรัทธา จงรักภักดี อยากยึดถือในตัวผู้บริหารมากเป็นแบบอย่าง พร้อมทั้งทุ่มเทความพยายาม ความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

2.2.2 การคล้อย หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการใช้คำพูด การให้กำลังใจและกระตุ้นให้ครุเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน เกิดความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในงานที่ปฏิบัติ เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ รวมถึงการที่ผู้บริหารสร้างเสริมขวัญและกำลังใจเมื่อครุเกิดความท้อแท้ หรือหมดกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2.2.3 การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของครุแต่ละคน มีความสนใจ และสามารถตอบสนองความต้องการของครุ มีความยอมรับนับถือความรู้ ความสามารถ ตลอดจนส่งเสริมและแสวงหาแนวทางให้ครุได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

2.2.4 การกระตุ้นการใช้ปัญญา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการทำให้ครุตระหนักปัญหาและวิธีการแก้ไขโดยการให้ข้อมูลข่าวสาร ชี้นำทางเลือกในการแก้ปัญหาให้ผู้ตามใช้ความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำและเหตุผลในการกระทำส่งเสริมให้ครุแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาใช้แก้ปัญหาจนเกิดผลดีขึ้น และกระตุ้นให้ครุใฝ่รู้มากขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่การงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามแนวคิดของ ไลเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- ระดับ 1 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในระดับน้อยที่สุด ให้มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน
- ระดับ 2 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในระดับน้อย ให้มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
- ระดับ 3 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในระดับปานกลาง ให้มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
- ระดับ 4 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในระดับมาก ให้มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน
- ระดับ 5 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในระดับมากที่สุด ให้มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 5 คะแนน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย ใช้แบบทดสอบตามแนวคิดของ บาส (Bass) โดยปรับปรุงพัฒนาจาก อภิวรรณ แก้วเล็ก โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างแบบสอบถามตามข้อบ่งชี้เนื้อหา และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง ของเนื้อหา (content validity) แล้วดำเนินการแก้ไขโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้เทคนิค I.O.C (Index of item Objective Congruence) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2538 : 117)

ขั้นที่ 2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารและครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 อำเภอ ด่านมะขามเตี้ย จำนวน 9 โรงเรียน โรงเรียนละ 4 คน รวม 36 คน

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมา คำนวณค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient ของ Cronbach (1974 : 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 และบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคน
2. ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม และส่งคืนมายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 และผู้วิจัยติดตามการเก็บแบบสอบถามในกรณีไม่ได้การตอบแบบสอบถาม ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้โรงเรียนในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เป็นหน่วยวิเคราะห์ วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้เป็นขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา โดยเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์
2. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน
3. ดำเนินวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

สถิติที่ใช้การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ (f) และร้อยละ (%)
2. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของ เบสต์ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49 หมายถึง ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การวิเคราะห์ความแตกต่างเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนต่างขนาดกัน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทิศทางเดียว (One – Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ้ (Scheffe' s method)

สรุป

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 2) ความแตกต่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในอำเภอเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 45 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารหรือครูวิชาการและครู 2 คน รวม 180 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ของ บาส (Bass) และอโวลิโอ (Avolio) ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และ 2) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทิศทางเดียว (One – Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจะดำเนินการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ้ (Scheffe' s method)